

U cjelini autor je na znanstveno relevantan način prikazao mnogostranost djelovanja H(P/R)SS-a u Moslavini. Objektivno je prikazao godine uspona i kriza H(P/R)SS-a u Moslavini i Hrvatskoj, a posebno je značajno to što je uspio prikazati kako se u govorima i spisima lokalnih čelnika prikazuju ideje stranačkih vođa i političke odluke vodstva stranke na razini države i kako ih shvaćaju seljaci. Jasnim pregledom događaja i donošenjem niza životnih detalja knjiga bi mogla biti privlačna i širem krug čitatelja.

Branka Boban

Romski emancipacijski pokret u europskim zemljama između dvaju svjetskih ratova

Roma Portraits in History: Roma Civic Emancipation Elite in Central, South-Eastern and Eastern Europe from the 19th Century until World War II (ur. Elena Marushiakova, Vesselin Popov), Paderborn: Brill | Schoeningh, 2022, 749 str.

Knjiga *Roma Portraits in History: Roma Civic Emancipation Elite in Central, South-Eastern and Eastern Europe from the 19th Century until World War II* nastala je kao dio projekta „RomaInterbellum: Roma Civic Emancipation between the Two World Wars“, koji financira *European Research Council*, kao dio projekta „European Union’s Horizon 2020 Research and Innovation Programme“. Glavni su urednici knjige Elena Marushiakova i Vesselin Popov s *University of St Andrews*, uz suuredničku pomoć Sofije Zahove i Raluca Bianca Roman. Ovaj urednički tim okupio je znanstvenike iz Poljske, Latvije, Mađarske, Rumunjske, Moldavije, Srbije, Turske, Rusije, Bugarske, Finske, Češke i Sjedinjenih Američkih Država.

Isti urednički dvojac izdao je prošle godine dvije knjige unutar spomenutog projekta: *Roma Voices in History: A Source Book. Roma Civic Emancipation in Central, South-Eastern and Eastern Europe from the 19th Century until World War II* (Paderborn: Brill – Ferdinand Schöningh, 2021) i *Romani Literature and Press in Central, South-Eastern and Eastern Europe from the 19th Century until World War II* (Paderborn: Brill – Ferdinand Schöningh). Metodološki pristup autora u ovom djelu jest isticanje značenja pojedinih Roma kao pojedinaca koji su bili dio romskoga građanskog emancipacijskog pokreta u europskim zemljama između dvaju svjetskih ratova. Upravo je to novi metodološki koncept u kojem se Romi vide kao subjekt određenih društvenih procesa u kojima su oni sami kreatori vlastite sudbine (povijesti). Ovakvo promišljanje suprotno je dosadašnjem konceptu Roma kao prijetnje ili žrtve unutar područja romskih studija (*Romani Studies*). Autori slijede metodološki model stvaranja i razvoja nacionalnih pokreta Miroslava Hrocha, koji primjenjuju na razvoj romskoga građanskog emancipacijskog pokreta. Jezgru ovog pokreta činili su istaknuti Romi, koji su inicirali i predvodili razvoj samog pokreta, a upravo su ti podjedinici, njihov život i djelovanje tema ove knjige.

Knjiga je podijeljena na 12 glavnih poglavlja u kojima se istražuje djelovanje istaknutih romskih pojedinaca u dvanaest europskih zemalja.

Elena Marushiakova i Vesselin Popov u uvodnom poglavlju naslovljenom „Introduction: The Roots“ („Uvod: Korijeni“) (11–31) uspoređuju razvoj procesa nacionalnih preporoda u 19. stoljeću s razvojem romskoga građanskog emancipacijskog pokreta, navodeći kako se on odvijao sporije i u manjim razmjerima (fragmentarno). Začetke ovog romskog pokreta autori vide u 1850, kada su Romi u Neudörfl (tada dio Mađarske, danas dio Gradišća u Austriji), poslali delegaciju caru Franji Josipu s Peticijom za nacionalnu ravnopravnost Roma s drugim nacionalnostima u Habsburškom Carstvu. Petnaest godina kasnije uslijedio je zahtjev Roma iz mađarske prema Mađarskom kraljevskom vijeću za uspostavljanje posebne teritorijalne jedinice „Cigány-Vajdasag“ („Ciganske Vojvodine“), koju Marushiakova i Popov vide kao izraz želje romske zajednice za javno i političko priznavanje ravnopravnosti romske zajednice s drugim nacionalnim zajednicama. U Osmanskom Carstvu romski građanski emancipacijski pokret bio je povezan s razvojem nacionalnih oslobodilačkih pokreta među pravoslavnim stanovništvom Balkana (posebice među Bugarima) te sa sudjelovanjem muslimanskih Roma u razvoju muslimanskog društva u 19. stoljeću. Sličan romski pokret razvio se nešto kasnije unutar Ruskog Carstva, početkom 20. stoljeća kao dio pokreta revolucionara. Kasnije su romski glazbenici predvodili njihov emancipacijski pokret, koji je bio dobro prihvaćen unutar ruskog društva.

Prvo poglavlje naslovljeno je „Bulgaria“ („Bugarska“) (33–98), a autori su ovog poglavlja Elena Marushiakova i Vesselin Popov koji su napisali uvodni dio u kojem su analizirali povijesni kontekst stvaranja bugarske države u drugoj polovini 19. stoljeća i društveno-političke uvjete za nastanak i razvoj romskog emancipatorskog pokreta. Unutar ovog poglavlja prikazano je djelovanje šestorice istaknutih Roma iz Bugarske koji su bili začetnici i nositelji navedenog pokreta. Zajedno s Marushiakovom i Popovim, Plamena Stoyanova analizirala je djelovanje Roma Atanasa Dimitrova, koji se rodio u selu Gradets (regija Sliven). On se ističe po svojem obrazovanju, koje je stekao na Sveučilištu u Jeni, gdje se istaknuo kao prevoditelj bugarskih književnih djela na njemački jezik. Nakon uspješnog završetka studija, Dimitrov se vratio u Bugarsku, gdje je radio u školama i kasnije na Sofijskom sveučilištu kao nastavnik filozofije, logike i njemačkog jezika. Kasnije je držao javna predavanja i objavljivao znanstvene radove o filozofiji. Nije krio svoje romsko podrijetlo, a pisao je o potrebi potpune integracije romske zajednice u bugarsko građansko društvo. Uoči Drugog svjetskog rata i rasprave o odnosu prema Romima, u bugarskom je društvu upravo Dimitrovov život bio istaknut kao primjer uspješne socijalne integracije Roma. On je unazad dvadesetak godina ponovno istaknut unutar bugarske (napose mlade) romske zajednice kao njihov uzor. Marushiakova i Popov zatim su analizirali život Roma Shakira Pashova, koji se rodio krajem 19. stoljeća u okolici Sofije. Obrazovao kao željezničar, a za vrijeme Prvog svjetskog rata započeo je svoje djelovanje na organiziranju romske zajednice. Tako je organizirao Rome u borbi za njihovu političku i društvenu ravnopravnost u međuratnom razdoblju i u razdoblju nakon Drugog svjetskog rata. Plamena Stoyanova zatim obrađuje ulogu romske komunističke (socijalističke) skupine iz Slivena u 20. stoljeću, i to njezinih istaknutih romskih pojedinaca: Nikole Kocheva, Nikole Terzobalievaa i Gospodina Koleva. Oni su politički i gospodarski (sindikarno) organizirali romske tekstilne radnike u razdoblju između dvaju svjetskih ratova i nakon Drugog svjetskog rata.

Drugo poglavlje naslovljeno je „Turkey“ („Turska“) (99–113), a započinje radom Egemena Yılğür o istaknutom Romu Mustafii Mehmetu, koji je kao pripadnik

komunističkog pokreta djelovao na organiziranju romskih duhanskih radnika na području Soluna između dvaju svjetskih ratova. Također, istaknuo se kao političar nakon Drugog svjetskog rata.

Sofiya Zahova autorica je trećeg poglavlja „Jugoslavija“ („Jugoslavija“) (115–166) u kojem navodi kako se romska zajednica u međuratnoj Jugoslaviji organizirala na više razina, od vjerskih do političkih i kulturnih organizacija. Zahova navodi kako je ono što je Rome u tom smjeru povezivalo njihova težnja da im se prizna građanska i druga ravnopravnost unutar jugoslavenskog društva. Autorica navodi primjer Roma Marinka Savića, koji je nakon Prvog svjetskog rata u Beogradu podignuo spomenik romskim vojnicima srpske vojske za vrijeme ratova od 1912. do 1918. Zahova to ocjenjuje kao pokušaj priznavanja sudjelovanja Roma u ostvarivanju srpskih nacionalnih ideja i istodobno jačanje nacionalnog narativa na razini romske zajednice. Savić je komemoraciju poginulim Romima povezo sa slavljenjem vjerskog praznika Tetkicu Bibiju, a upravo je taj praznik bilo temelj identiteta Roma. Zatim je Savić istaknut kao organizator različitih romskih kulturnih priredbi u Beogradu, poput koncerata, opera i „folklorne glazbe“, a krajem 1920-ih i 1930-ih organizirao je i presjedao Klubom beogradskih srpskih cigana i bio jedan od predsjednika Humanog, kulturnog i prosvetnog udruženja jugoslavenskih Cigana u Beogradu. Zahova kao drugog istaknutog Roma navodi Janačka Stojanovića Čukuru, koji je bio jedan od romskih političkih lidera, blizak vladajućim političkim strankama i suradnik romskih gospodarskih organizacija u Beogradu. Zatim se ističe Rom Hristofor Jovanović kao jedan od romskih vođa s beogradskog područja i predsjedatelj romskih kulturno-vjerskih organizacija. Zahova još spominje političku aktivnost Roma u Velikom Bečkereku i romskih muslimanskih organizacija u Nišu. Zanimljiv je i prikaz hrabrih romskih vojnika unutar srpske vojske za vrijeme Balkanskih ratova i Prvog svjetskog rata, partizanskih jedinica u Drugom svjetskom ratu te hrvatskih vojnih jedinica u Domovinskom ratu. Na hrvatskim područjima međuratne Jugoslavije Zahova navodi primjer romskog lidera („kapetana“) Štefana Nikolića iz Zagreba, koji je nastojao društveno i gospodarski organizirati tamošnje Rome. Zatim ističe primjer Roma Čedomira Nikolića koji je uoči Prvog svjetskog rata izgradio pravoslavnu crkvu u slavanskom selu Privlaka. Zanimljiv je i primjer prve rimokatoličke mise na romskom jeziku u Odri 1940. kao pokazatelj određenog romskog emancipacijskog pokreta. Zahova obrađuje pitanje političke participacije Roma u međuratnoj Jugoslaviji, posebno na primjeru Beograda i Niša, kao i značenje poznatih romskih glazbenika (i Romkinja kao glazbenica) u društvenom i kulturnom životu te njihov doprinos romskom pokretu emancipacije. Posljednji dio ovog poglavlja odnosi se na djelovanje beogradskog romskog intelektualca Svetozara Simića, o kojem su pisali Dragoljub Acković i Sofija Zahova. Oni smatraju Simića „prvim jugoslavenskim romskim liderom“, koji se istaknuo kao pokretač brojnih romskih kulturnih, gospodarskih, obrazovnih i društvenih organizacija u Beogradu, poput pokretanja i uređivanja prvog romskog lista *Romani Lil* (Beograd, 1936). Osim toga, Simić se istaknuo kao književnik i dramaturg, lingvist i etnolog.

Petre Matei, Raluca Bianca Roman i Ion Duminica autori su četvrtog poglavlja „Romania“ („Rumunjska“) (167–252), u kojem obrađuju pitanje razvoja romskog emancipacijskog pokreta u Rumunjskoj. Pokret se razvio nakon Prvog svjetskog rata, kada rumunjske vlasti provode novu demokratsku politiku prema nacionalnim manjinama, što je dovelo do modernizacije romskih organizacija, poput *Asociația Generală a Țiganilor din România* (Središnji savez Roma u Rumunjskoj, osnovan 1933). Zatim je unutar takvog društveno-

političkog konteksta primjetno isticanje romskih lidera kao partnera vlastima u regulaciji položaja Roma. Prvi do tih istaknutih romskih lidera bio je Lazăr Naftanailă, čiji je život i djelovanje prikazao Petre Matei. Naftanailă je 1926. osnovao *Înfrățirea Neorustică* (Bratstvo novih farmera), prvu romsku modernu organizaciju u Rumunjskoj, koja je promicala romski kulturni i društveni napredak. Petre Matei zatim je pisao o životu i djelovanju romskog lidera Calinica I. Poppa Șerboianua, koji se istaknuo kao romski intelektualac (teolog, publicist) i osnivač 1933. *Asociația Generală a Țiganilor din România* kao prve takve središnje romske organizacije u Rumunjskoj. Raluca Bianca Roman analizirala je djelovanje romskog lidera Gheorghea A. Lăzurică, kojeg smatra središnjim nositeljem romskog emancipacijskog pokreta u Rumunjskoj između dvaju svjetskih ratova. On se ističe kao osnivač *Uniunea Generală a Romilor din România* (Središnji savez Roma u Rumunjskoj) i romskih publikacija *Timpul (Vrijeme)*, *Țara Noastră (Naša zemlja)* i *Adevărul literar și artistic (Književna i umjetnička istina)*. Nakon toga je Petre Matei pisao o djelovanju istaknutog romskog lidera i poduzetnika Gheorghe Niculescu, koji je 1934. osnovao *Asociația Uniunea Generală a Romilor din România – AUGRR* (Središnji savez Roma u Rumunjskoj) kao „najznačajniju romsku organizaciju u prvoj polovini 20. stoljeća“ i list *Glasul Romilor*. Raluca Bianca Roman analizirala je djelovanje romskog intelektualca Constantina S. Nicolăescu-Plopșora, koji se istaknuo kao povjesničar, etnolog, arheolog, folklorist i antropolog te se smatra jednom od ključnih osoba u razvoju romskog pokreta u Rumunjskoj. Ion Duminica autor je rada o Romkinjama aktivisticama kao dijelu romskog emancipacijskog pokreta, a to su bile Florica Constantinescu (predsjednica ženske sekcije Središnjeg saveza Roma u Rumunjskoj) i Marta Lăzurică. One su se istaknule kao organizatorice romskih vrtića, zagovarateljice snažnije uloge Romkinja unutar romskog i rumunjskog društva.

U petom poglavlju naslovljenom „Hungary“ („Mađarska“) (253–281) analizira se razvoj romskog emancipacijskog pokreta u Mađarskoj. Tamás Hajnáczy pisao je o istaknutom romskom glazbeniku (violinistu) Károlyju Buri, koji je svojim djelovanjem kao autor brojnih glazbenih djela i kao aktivist unutar romskih glazbenih organizacija (poput osnivanja romske glazbene škole) snažno pridonio razvoju mađarskog romskog pokreta u prvoj polovini 20. stoljeća.

U sljedećem poglavlju „Czechoslovakia“ („Čehoslovačka“) (283–326) Dušan Slačka i Lada Viková pisali su o utjecaju romskih obitelji Daniel i Kýr na unapređenju položaja Roma u Moravskoj i Slovačkoj. Istraživanje se fokusira na romske lidere Jana Daniela i Františka Kýra, obojicu iz mjesta Strážnice (Slovačka). Lada Viková pisala je o Janu Danielu, navodeći kako se on istaknuo kao aktivist i političar unutar romske zajednice u međuratnom razdoblju, zalažući se za obrazovanje i ravnopravnost Roma. Kasnije se istaknuo kao osnivač romskog kazališta te kao romski književnik i glazbenik. Dušan Slačka analizirao je djelovanje Františka Kýra kao istaknutog romskog kulturnog djelatnika na organiziranju kazališta te kao istaknutog sportaša. On je uspio preživjeti koncentracijski logor u Auschwitzu, a nakon Drugog svjetskog rata zalagao se za poboljšanje društvenog položaja Roma, posebice na temelju obrazovanja.

U sedmom poglavlju „Poland“ („Poljska“) (327–344) Alicja Gontarek pisala je o romskom lideru Matejasz Kwieku. On se sa svojom obitelji u Poljsku doselio iz Španjolske i nametnuo kao romski lider, zalažući se za unapređenje („modernizaciju“) društvenog, obrazovnog i gospodarskog položaja Roma. Tako je 1933. osnovao Savez Roma u Poljskoj u Varšavi. Istodobno se nastojao nametnuti kao lider (kralj) Roma u svijetu.

Ieva Tihovska pisala je o romskom lideru Jānisu Leimanisu u osmom poglavlju „Latvia“ („Latvija“) (345–357), koji se istaknuo 1932. kao osnivač prvog romskog društva *Čigānu draugs* („Prijatelji Cigana“) u Rigi te kao vjerski djelatnik (misionar) i prevoditelj vjerskih tekstova na romski jezik, istraživač i promicatelj romske kulture i običaja (osobito) u razdoblju između dvaju svjetskih ratova.

U devetom poglavlju naslovljenom „Finland“ („Finska“) (359–397) obrađeni su istaknuti romski pojedinci u Finskoj. Risto Blomster i Raluca Bianca Roman tako su pisali o Romu Ferdinandu Nikkinenu kao istaknutom glazbeniku i aktivistu. On je 1953. osnovao i vodio prvu finsku romsku organizaciju *Romanengo Staggos* te surađivao s romskom evanđelističkom organizacijom *Mustalaislähetys* (Ciganska misija). Isti su autori zatim pisali o djelovanju Roma Aleksandera Åkerlunda kao istaknutoga glazbenika (pjevača i violinista), predavača i aktivista unutar romskih organizacija *Romanien Sivistysseura* (Finsko romsko civilizacijsko društvo) i *Suomen Mustalaisteatteri* (Finski ciganski teatar). Zatim su Risto Blomster i Raluca Bianca Roman analizirali djelovanje Romkinje Ide Blomerus kao romske književnice, glazbenice i aktivistice unutar organizacije *Suomen Mustalaislähetys* (Finska ciganska misija) te Romkinju Annu Sofiju Schwartz, koja se istaknula svojim pedagoškim radom kao učiteljica. Isti su autori na kraju obradili djelovanje Roma Anttija Palma kao evanđeličkog svećenika unutar „Ciganske misije“ u Vyborgu.

U desetom poglavlju „USSR“ („SSSR“) (399–606) Elena Marushiakova i Vesselin Popov analiziraju istaknute romske pojedince u razvoju romskog emancipacijskog pokreta u Sovjetskom Savezu. Prvi je među njima Ivan Ivanovich Lebedev kao jedan od začetnika navedenog pokreta, i to na temelju političkog i društvenog djelovanja unutar romske zajednice. Bio je osnivač (inicijator) brojnih romskih društvenih, kulturnih i političkih organizacija. Zatim su isti autori pisali o Romima Andreyju Semyonovichu Taranovu i Mikhailu Timofeevichu Bezlyudskiyju koji su se, poput Lebedeva, istaknuli aktivizmom s ciljem poboljšanja društvenog položaja Roma u Sovjetskom Savezu. U tom kontekstu posebno se ističe njihov rad unutar sovjetske državne politike sedenterizacije Roma. Bezlyudskiy se posebno istaknuo kao kulturni djelatnik, posebice na području kazališta, izdavaštva i novinarstva. Elena Marushiakova, Vesselin Popov i Viktor Shapoval zatim analiziraju djelovanje Roma Georgiyja Pavlovicha Lebedeva koji se istaknuo kao romski aktivist, književnik i novinar. Zatim obrađuju dvojicu romskih aktivista Ilyju Yakovlevicha Gerasimova i Trofima Yakovlevicha Gerasimova kao predstavnike romskih kolhoza u međuratnom Sovjetskom Savezu. Marushiakova i Popov zatim obrađuju istaknute romske aktiviste Ivana Petrovicha Tokmakova, koji se posebno istaknuo na pitanju kulturnog djelovanja (izdavanje romskih listova) i gospodarsko-političkog djelovanja (osnivanjem i radom romskih kolhoza); Nikolayja Pankova kao pedagoškog stručnjaka, istraživača jezika i kulture Roma (kazališni rad); Alexandera Vyacheslavovicha Germana kao romskog književnika i lingvистa. Isti autori na kraju ovog poglavlja analiziraju rad istaknutih Romkinja kao aktivistica: Nina Dudarova na području promicanja obrazovanja Roma (autorica romskih obrazovnih priručnika) i romske književnosti; Olga Pankova kao novinarka i političarka; Yevdokiya Ivanovna Orlova kao romska glazbenica; Maria Yegorovna Polyakova kao romska književnica.

Jedanaesto poglavlje naslovljeno je „USA“ („SAD“) (607–617) u kojem James I. Deutsch piše o djelovanju Roma Stevea Kaslova kao lidera i promicatelja građanskih prava i jednakosti Roma.

U posljednjem, dvanaestom poglavlju „Spain“ („Španjolska“) (619–633) Carmen Cañete Quesada analizirala je djelovanje Roma Heliosa Gómeza na temelju njegova političkog djelovanja, ali i kao romskog književnika, zagovarajući posebnost Roma (Gitanosa).

Na kraju knjige popisani su korišteni slikovni prilozi, rječnik, popis izvora i literature prema državama, a na kraju su prikazane biografije autora navedenih tekstova.

Urednički i autorski prilozi Elene Marushiakove i Vesselina Popova, kao i prilozi brojnih drugih znanstvenika, imali su za cilj istaknuti posebnost romskih pojedinaca kao dijela romskog emancipacijskog pokreta, posebice na području srednje i istočne Europe. Život i djelovanje tih Roma prikazano je kao ključni faktor u političkom, kulturnom, gospodarskom i drugom razvoju Roma kao naroda. Stoga se ovo djelo nameće kao dio obvezne literature za proučavanje povijesti i drugih područja vezanih za Rome.

Danijel Vojak

Žene i nacistički ratni logori

Wendy Lower, Hitlerove furije. Njemice na nacističkim poljima smrti (s engleskog prevela Iva Karabaić), Zagreb: Profil, 2014, 266 str.

Masovni zločini Drugog svjetskog rata vrlo su zastupljena tema u historiografiji. Unatoč obimnoj bibliografiji, postoje još brojna pitanja vezana uz tematiku masovnih zločina koja nisu dovoljno istražena. Jedno je od takvih pitanja sudjelovanje žena u nacističkim zločinima, koje se do sada nije sustavno istraživalo. Američka povjesničarka Wendy Lower toj problematici posvećuje monografiju *Hitlerove furije. Njemice na nacističkim poljima smrti*. Riječ je o jednoj od prvih studija kojom se nastoji pružiti sustavan pregled sudjelovanja njemačkih žena u nacističkim zločinima neposredno prije i za vrijeme Drugog svjetskog rata. Autorica propitkuje razloge koji su naveli obične njemačke žene da postanu ubojice ili suučesnice u zločinima – „Hitlerove furije“ – te objašnjava zašto su te žene nakon rata uglavnom izmahnule pravdi. Koristeći se teorijsko-metodološkim okvirom studije slučaja, na konkretnim se primjerima njemačkih žena različitih društvenih profila i zanimanja pokazuje kako su i uolikoj mjeri Njemice sudjelovale u nacističkim zvjerstvima, ponajviše genocidu nad Židovima, na zaposjednutim istočnoeuropskim područjima i kakva je bila poslijeratna sudbina „Hitlerovih furija“.

Naziv „Hitlerove furije“ ključan je za razumijevanje autoričina prikaza tipologije društvenih profila i profila sudjelovanja u zločinima žena na koje se taj naziv odnosi. Autorica „Hitlerove furije“ definira kao žene koje su tijekom Drugog svjetskog rata potpomagale provedbu nacističkih zločina nad onim skupinama njemačkog društva koje se nisu uklapale u nacističku sliku svijeta – Židovima, Poljacima, ratnim zarobljenicima na istočnom bojištu i dr. Istodobno, odabirom metaforičkog naziva „furije“ autorica već u naslovu ističe svoje mišljenje o naravi žena o kojima piše i donosi svoj stav o pitanju krivnje promatranih žena. Knjiga se sastoji od sedam poglavlja. Prvo se poglavlje – „Izgu-

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI
54
BROJ 2

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase, sans-serif font.

ZAGREB 2022.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 54, broj 2

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Domagoj Tončinić

Glavna urednica / Editor-in-Chief

Inga Vilogorac Brčić

Izvršna urednica / Executive Editor

Kornelija Jurin Starčević

Uredništvo / Editorial Board

Jasmina Osterman (stara povijest/ancient history), Trpimir Vedriš (srednji vijek/medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Filip Šimetin Šegvić (moderna povijest/modern history), Tvrtko Jakovina (suvremena povijest/contemporary history), Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest/microhistory and local history), Zrinka Blažević (teorija i metodologija povijesti/theory and methodology of history)

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Council

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko Bratož (Ljubljana), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki (Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Vladan Gavrilović (Novi Sad), Alojz Ivanišević (Wien), Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz), Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj), Nade Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd), Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

Izvršni urednik za tuzemnu i inozemnu razmjenu /

Executive Editor for Publications Exchange

Martin Previšić

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120191

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at
Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“
<http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>

Financijska potpora za tisak časopisa / The Journal is published with the support by
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS, ERIH PLUS, Emerging Sources Citation
Index - Web of Science

Naslovna stranica / Title page by

Marko Maraković

Grafičko oblikovanje i računalni slog / Graphic design and layout

Marko Maraković

Lektura / Language editors

Samanta Paronić (hrvatski / Croatian)

Edward Bosnar (engleski / English)

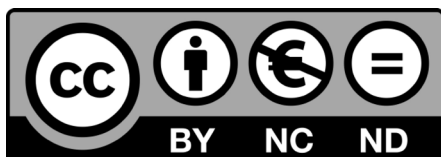
Ilustracija na naslovnici

Muza Klio (Alexander S. Murray, *Manual of Mythology*, London 1898)

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrčak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

DOI: 10.17234/RadoviZHP.54

Djelo je objavljeno pod uvjetima Creative Commons Autorstvo-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 Međunarodne javne licence (CC-BY-NC-ND) koja dopušta korištenje, dijeljenje i umnažanje djela, ali samo u nekomercijalne svrhe i uz uvjet da se ispravno citira djelo i autora, te uputi na izvor. Dijeljenje djela u prerađenom ili izmijenjenom obliku nije dopušteno.